

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Współczesna przestępczość i jej teoretyczne interpretacje

1. Charakter i tendencje przestępczości w Polsce po przemianach społeczno-ustrojowych na przełomie XX i XXI wieku 11
 - 1.1. Zmiany ustrojowe i ich wpływ na przestępczość 12
 - 1.2. Rozmiary i dynamika przestępczości 16
 - 1.3. Rodzaje przestępczości i jej związek z innymi rodzajami patologii społecznej 18
2. Uwarunkowania przestępczości i jej zróżnicowanie ze względu na status społeczny sprawców – nowe kategorie przestępców 21
3. Wybrane teorie przestępczości 23
 - 3.1. Teorie biopsychologiczne (organiczne) 23
 - 3.2. Teorie socjologiczne 25
 - 3.2.1. Koncepcja ekologiczna – chicagowska szkoła kryminologiczna 25
 - 3.2.2. Teoria zróżnicowanych powiązań Edwina H. Sutherlanda 28
 - 3.2.3. Teoria napięcia Roberta Agnewa 30
 - 3.3. Teorie kulturowe 33
 - 3.3.1. Teoria neutralizacji Greshama M. Sykesa i Davida Matza 34
 - 3.3.2. Koncepcja kultury warstw niższych Waltera B. Millera 36
 - 3.4. Teorie kontroli społecznej 38
 - 3.4.1. Teoria Trávisa Hirschiego 38
 - 3.4.2. Teoria siły kontroli Johna Hagana 39
4. Kryminologia neoklasyczna – ogólne założenia 41
 - 4.1. Racjonalność, ograniczona racjonalność i irracjonalność zachowań przestępczych 43
5. Współczesne teorie przestępczości 48
 - 5.1. Koncepcja uwiedzenia przez przestępczość Jacka Katza 48
 - 5.2. Przestępczość jako styl życia – koncepcja Glenna D. Waltersa 49
 - 5.3. Teoria Michaela Apter'a 50
6. Próba podsumowania teoretycznych interpretacji współczesnej przestępczości 53

ROZDZIAŁ DRUGI

Przygotowanie do warunków wolnościowych skazanych w trakcie odbywania kary oraz readaptacja w środowisku wolnościowym

1. Pojęcie readaptacji społecznej i jej konsekwencje 55
 - 1.1. Pozytywne czynniki determinujące proces readaptacji społecznej 56
 - 1.2. Negatywne czynniki determinujące przebieg procesu readaptacji społecznej 62
2. Współczesne koncepcje resocjalizacyjne w Polsce podejmujące problematykę reintegracji społecznej 66

- 2.1. Wielopasmowa koncepcja resocjalizacji z udziałem społeczeństwa
Andrzeja Bałandynowicza 67
- 2.2. Koncepcja twórczej resocjalizacji Marka Konopczyńskiego 68
- 3. Przygotowanie społeczności lokalnej do współdziałania w procesie
reintegracji społecznej byłych skazanych 69
- 3.1. Zmiany w polskim więziennictwie po wejściu Polski do Unii Europejskiej
i ich wpływ na przebieg
procesu readaptacji 77

ROZDZIAŁ TRZECI

Ewolucja systemów oddziaływań resocjalizacyjnych i współczesne nurty w resocjalizacji. Od instytucjonalnej izolacji w kierunku oddziaływań wolnościowych

- 1. Tradycyjne systemy resocjalizacji – celkowy, progresywny 84
- 2. Kryminologia klasyczna i pozytywistyczna – kształtowanie się nurtu
resocjalizacji 89
- 3. Raport Roberta Martinsona – kontrowersyjne rozwiązania w praktyce
karania i resocjalizacji instytucjonalnej 92
- 3.1. Nothing works – What works? 96
- 4. Współczesne modele resocjalizacji w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie
99
- 4.1. Modele i następstwa przystosowania do warunków izolacji 100
- 4.2. Model ryzyka i model dobrego życia 104
- 5. Rodzaje zakładów karnych w Polsce 106
- 5.1. Zadania i funkcje Indywidualnych Programów Oddziaływań 113
- 5.2. Współpraca zakładów karnych z rodziną i wolnościowymi instytucjami
kontroli i opieki systemowej 118
- 6. Idea pomocy postpenitencjarnej 120
- 6.1. Wsparcie postpenitencjarne w Polsce 120

ROZDZIAŁ CZWARTY

Metodologiczne podstawy badań własnych

- 1. Cel badań 123
- 2. Problematyka badawcza – problem główny i pytania szczegółowe 124
- 3. Zmienne i wskaźniki 125
- 4. Metody i narzędzia badawcze 128
- 4.1. Analiza dokumentów 130
- 4.2. Wywiady ze zwolnionymi warunkowo, którzy skorzystali z pomocy
Małopolskiego Centrum Integracji „Pro Domo” 130
- 4.3. Analiza indywidualnych przypadków – wywiady swobodne z warunkowo
zwolnionymi 131

- 4.4. Wywiady z pracownikami zajmującymi się osobami zwolnionymi warunkowo 133
- 5. Dobór populacji badawczej 134
- 6. Organizacja i przebieg badań 135
- 7. Sposób opracowania wyników badań własnych 137

ROZDZIAŁ PIĄTY

Analiza i interpretacja wyników badań własnych

- 1. Charakterystyka demograficzna osób zwolnionych warunkowo 139
 - 1.1. Kariera kryminologiczna badanych 141
- 2. Rodzaje popełnionych przestępstw 142
 - 2.1. Przedterminowe warunkowe zwolnienie 146
- 3. Realizacja trybu wykonywania kary pozbawienia wolności 147
 - 3.1. Tryb programowego oddziaływania 147
 - 3.2. Kontakty ze środowiskiem zewnętrznym 148
 - 3.3. Formy pomocy i wsparcie społeczne realizowane w zakładzie karnym 150
 - 3.4. Kryteria, zachowanie i przejawy resocjalizacji 151
 - 3.5. Opinie kadry penitencjarnej na temat procesu readaptacji w czasie osadzenia 155
- 4. Readaptacja społeczna po opuszczeniu zakładu karnego 170
 - 4.1. Środowisko społeczne osób zwalnianych 172
 - 4.2. Rodzina 172
 - 4.3. Instytucje społeczne – Małopolskie Centrum Integracji „Pro Domo” 174
 - 4.3.1. Cechy demograficzno-osobowościowe i sytuacja społeczna osób przebywających w „Pro Domo” 175
 - 4.4. Kontakty z rodziną w trakcie przebywania w ośrodku 176
 - 4.5. Doświadczenia i refleksje wyniesione z pobytu w zakładzie karnym 177
 - 4.5.1. Program resocjalizacji realizowany w „Pro Domo” 183
 - 4.5.2. Skuteczność procesu readaptacji opierającej się na działalności „Pro Domo” w opinii skazanych 186
 - 4.5.3. Czynniki wpływające na skuteczność pomocy „Pro Domo” 190
 - 4.6. Inne formy instytucjonalnej pomocy społecznej 195
 - 4.7. Działalność, opieka i kontrola kuratorska 197
 - 4.7.1. Formy pomocy realizowane przez kuratora 199
 - 4.7.2. Skuteczność udzielonej pomocy kuratora 200
 - 4.7.2.1. Czynniki warunkujące efektywność pracy kuratora 200
 - 4.7.2.2. Wiek 200
 - 4.7.2.3. Płeć 201
 - 4.7.2.4. Przejawy skuteczności pracy kuratora 201
 - 4.7.2.5. Przejawy braku skuteczności działań kuratora 203
 - 4.7.3. Okres przedterminowego zwolnienia a skuteczność pracy kuratora 203
 - 4.8. Praca zawodowa 204
 - 4.9. Ocena skuteczności terapii uzależnień przy zastosowaniu Kwestionariusza Orientacji Życiowej 205

5. Analiza indywidualnych przypadków – fragmenty historii życia 209

Uogólnienia i wnioski 227

Spis tabel i wykresów 233

Bibliografia 237

Nota o autorce 255